

Stručni rad

TIMSKI RAD U REGGIO EMILIJ PEDAGOŠKI KONCEPT

Eva Pozvek

Osnovna šola Helene Puhar Kranj, Slovenija

Sažetak

Timski rad gradi mostove između odraslih koji su važni u dječjim životima, spajajući ih dok potiču razvoj dječjih snaga i njihovih vještina i sposobnosti u nastajanju. Timski rad odraslih također je uzor djeci takvog načina interakcije temeljene na suradnji, kreativnom rješavanju problema i osobnim inicijativama. [1]. U pedagoškom konceptu Reggio Emilije timski rad ima vrlo važnu ulogu. Ako zaključujem iz onoga što sam pročitao o ovom konceptu, rekao bih da on ima čak i najvažniju ulogu, jer da se njihov rad ne temelji na timskom radu, ne bi se mogao raditi na takav način. Timski rad u pristupu Reggio Emilia odvija se kako unutar ustanove, uključujući odgajatelje, pomoćne odgajatelje, pedagoge, studijsko osoblje... tako i izvan ustanove s roditeljima i raznim vanjskim radnicima. Naravno, najvažniju svakodnevnu ulogu u osiguravanju timskog rada imaju dvije stručne djelatnice koje tijekom dana sustavno promatraju djecu i analiziraju rad u odjelu. Svoje stavove pomno dokumentiraju i promišljaju te ih kasnije prezentiraju drugim kolegama s kojima razmjenjuju iskustva [4]

Ključne riječi: suradnja, planiranje, evaluacija, problemi, komunikacija

1.Uvod

U vrtiću se formira tim s ciljem postizanja ciljeva koje pojedinac sam ne bi mogao ostvariti. Ti ciljevi moraju biti postavljeni tako da uključuju aktivnosti za cijelu skupinu djece ili za pojedince. U pedagoškom konceptu Reggio Emilia cilj timskog rada usmjeren je na istraživanje djece, a time i na suradnju svih djelatnika u poticanju samostalnosti djece u svim područjima. To znači da djeca od rada u vrtiću dobiju što više, da ono što rade rade s razumijevanjem, pa krajnji proizvod nije toliko bitan koliko ono što je dijete novo steklo iz neke aktivnosti. U poslu je stoga najvažnije poticati komunikaciju s drugom djecom i samostalno rješavanje sukoba i problema. Djeci daju slobodu mašti i razmjeni ideja. Naravno, to ne znači da ciljevi timskog rada moraju biti jasno postavljeni, budući da se rad temelji na nastavnom planu i programu u nastajanju, koji nije uvijek predvidljiv u budućnosti i dolazi od djeteta [4].

2. Uvjeti za dobar timski rad:

Osnovni izvori motivacije za timski rad su:

- Sigurnosne potrebe: Ako potrebe nisu zajamčene, pojedinac se osjeća nesigurno ili ugroženo. Sigurnost u timu uglavnom se osigurava poštivanjem pravila koja vrijede u timu. Sigurnosne potrebe su potrebe za stabilnošću, ovisnošću, zaštitom, slobodom od straha, potrebe za strukturom, redom, pravilima itd.
- Potreba za prihvaćanjem: Ovo je slobodno izražavanje straha, razočarenja i nesigurnosti bez straha od odbijanja i ismijavanja. Osjećaj prihvaćenosti važan je za suočavanje s problemima i sukobima koji prate timski rad. Pojedinac se osjeća odbačenim kada potreba nije zadovoljena.
- Potrebe za potvrđivanjem i priznanjem: to su potrebe za samopoštovanjem, samopouzdanjem, kontrolom i sposobnostima, neovisnošću i slobodom. Zadovoljavanjem navedenih potreba jačaju se osjećaji samopouzdanja, vlastite vrijednosti, snage, sposobnosti, dostatnosti te vlastite korisnosti i nužnosti. Ako te potrebe nisu zadovoljene, pojedinac se osjeća inferiorno i bespomoćno.
- Potreba za samo aktualizacijom: To je potreba najvišeg reda koja usmjerava osobu da postane ono za što ima mogućnosti. [3]

Kao što sam već spomenula, vrlo je važna pozitivna međuovisnost članova tima jer u suprotnom rad i postizanje ciljeva ne bi bili mogući. Po mom mišljenju, za dobar timski rad najvažnija je otvorena komunikacija koju prate povjerenje, suodgovornost i podjela posla. Schneider Corey i Corey (2000.) ističu da članovi tima razvijaju međusobnu povezanost odabirom da se predstave i otkriju drugima u timu. Na taj način mogu razmjenjivati različita mišljenja, probleme, iskustva, negativne i pozitivne osjećaje te povratne informacije jedni o drugima. Naravno, povjerenje je nužan uvjet za takvo razotkrivanje.

Međusobna povezanost pridonosi i tome da se sukobi, kada dođu, više ne percipiraju kao prijeteći, već predstavljaju zdrav sukob koji je potpuno prirodan i vitalan [4]

Ljudi koji čine tim moraju se u njemu osjećati sigurno, a to postižu povjerenjem jedni u druge, kao što sam već rekao. Najčešće se povjerenje ispituje prilikom razmjene informacija, što je vrlo uobičajeno u pristupu Reggio Emilia. Članovi tima se boje da će netko iskoristiti njihove informacije protiv njih. Stoga je najvažnije poraditi na vlastitom ponašanju i pokazati drugima da smo vrijedni povjerenja, a ako svi prvo poradimo na

sebi, nemamo se čega bojati. Naravno, povjerenje pokazujemo i tako što slušamo druge i uzimamo ih u obzir te radimo ono što mislim da je ispravno, a ne ono što drugi žele od nas. Rad u timu mora biti motiviran, svaki član prvo mora voditi računa o svojoj unutarnjoj motivaciji, svojim idejama, vještinama kojima može doprinijeti boljem radu.

3. Faze timskog rada:

Timski rad u dječjem vrtiću uključuje nekoliko faza: timsko planiranje, provedbu i evaluaciju. U timskoj provedbi rad s djecom je neposredan, ali u planiranju i evaluaciji imamo u vidu samo njih. Ključni dio timskog rada je, naravno, planiranje, jer o njemu ovisi daljnji rad s djecom. Stoga suvremeniji autori koji se bave istraživanjem timskog planiranja posebno ističu važnost pažljivog planiranja. Članovi tima trebaju biti što opušteniji, otvoreniji i kreativniji pri planiranju jer to pridonosi većoj kreativnosti i učinkovitosti. Dobro je da u pripremi sudjeluje što više stručnjaka. Istina je da nam za to treba više vremena, pa ima smisla timski rad planirati unaprijed. Zatim slijedi timski rad, najzahtjevniji oblik timskog rada, koji se može odvijati na mnogo različitih načina, što naravno ovisi o svakom pojedincu. U Reggio Emilia pristupu osnovni cilj timskog rada na odjelu je osigurati odgovarajuće uvjete za učenje. To znači da učitelji ne bi trebali djecu učiti ničemu, već ih pustiti da uče iz vlastitog iskustva. Ne pokušavaju olakšati djeci, ali pokušavaju im dati što veći izazov. U pristupu Reggio Emilia, djeca su također uključena u timski rad i potiču se da daju ideje i teorije pitanjima. Naravno, zato djeci treba posvetiti puno vremena i uvažiti njihovo mišljenje. Kasnije moraju prodiskutirati svoje ideje i prikupljeni materijal te na temelju toga kreirati nove aktivnosti i planove za daljnji pedagoški rad koji će biti još bolji [4]

4. Planiranje tima:

U našim vrtićima zakonska regulativa u području predškolskog odgoja i obrazovanja nalaže da odgojitelj i pomoćni odgojitelj zajednički planiraju, provode i vrednuju odgojno-obrazovni rad. Ove poslove treba obavljati timski i najvećim dijelom tijekom radnog dana, izvan rada s djecom, što se razlikuje od Reggio Emilia pristupa, gdje se planiranje odvija u suradnji s djecom. Naravno, ni u našim javnim vrtićima planiranje i evaluacija ne odvija se samo između odgajatelja i asistenta, nego se povezuju i odgojitelji i asistenti iz drugih grupa i postaju aktivni odgajatelji i aktivni pomoćni odgajatelji.

5. Evaluacija:

Evaluacija tima je završna faza timskog rada i važna je polazna točka za daljnji timski rad. U vrtiću se timska evaluacija provodi na dva načina, i to kao timska evaluacija pedagoškog rada i evaluacija onoga što se događa u timu stručnih djelatnika. Iz ovoga se vidi da su djelatnici vrtića, osim za napredak djece, zainteresirani i za razvoj tima. Traže nove načine kreativnijeg rada, bolju organizaciju, primjereniju podjelu poslova i uloga u timu te mogućnosti poboljšanja komunikacije. Najčešće u ocjeni pišemo jesmo li ostvarili postavljene ciljeve, ako jesmo, na koji smo način to učinili, kako smo motivirali djecu, koje smo posebnosti uočili, kako smo rješavali sukobe, ako su se dogodili, a ako nismo ispunili ciljeve ili smo ih ispunili samo djelomično, napišimo zašto se to dogodilo. Jako je dobro ako evaluaciju radimo zajedno sa svim djelatnicima koji

su bili uključeni u aktivnost i naravno i s djecom jer nam njihova analiza može pomoći u daljnjem planiranju. Kao što sam već spomenula, to je svakodnevno prisutno u pedagoškom konceptu Reggio Emilije, a iz onoga što sam pročitala zaključujem da je vrlo učinkovito, pa mislim da treba uzeti u obzir i uključivanje djece u pripremu. i analizu ozbiljnije u našem vrtiću i češće koristiti. Kao iu pripremi, iu evaluaciji možemo koristiti razne tehnike kao što su intervjui, ankete, različita mišljenja, rasprave,... Proces evaluacije igra vrlo važnu ulogu u formiranju teorija u djetetovom kognitivnom sustavu. Rinaldieva naglašava da zadaća stručnjaka u dječjem vrtiću nije samo pružanje svakodnevnih iskustava i aktivnosti, već i kritička procjena i spaljivanje teorija: "praksa nije samo polje djelovanja potrebno za uspjeh teorije, već aktivni dio sama teorija; djelovanje sadrži, generira i generira se iz teorije". Rad u vrtiću također se mora kontinuirano vrednovati. To se može odvijati i neformalno, spontano i neusmjereno, na primjer, kada članovi tima objašnjavaju svoj rad svojim prijateljima, partnerima, analiziraju ga, hvale, kritiziraju... Ovakva analiza je osobito česta kada postoje sukobi u tim i postoji potreba da se ispovjedite nekome u koga imate veliko povjerenje. Naravno, spontana i nasumična analiza u timskom radu nije dovoljna jer nam ne daje potpuni uvid u rad u timu. Refleksija i evaluacija se razlikuju po tome što je refleksija više subjektivna, jer uključuje vlastito mišljenje, dok je evaluacija objektivnija i obično i javno dostupna. Jedna od tehnika dokumentiranja timskog rada je pisanje refleksivnih bilješki, koje mogu biti u obliku dnevnčkih zapisa. Njihovo pisanje temelji se na promatranju sebe i drugih, što potiče odgojitelje na dublje pronicanje u svoj i tuđi rad i ponašanje prema djeci. Na taj način se pisci ovih ocjena bolje upoznaju i znaju biti kritični prema sebi, što je ključno za otkrivanje i prepoznavanje pogrešaka te njihovo otklanjanje. U pristupu Reggio Emilije pisanje refleksivnih bilježaka vrlo je važno jer crpe informacije za komunikaciju s roditeljima i, naravno, za planiranje novih aktivnosti za djecu [4]

6. Samoprocjena članova tima:

U timskom radu vrlo je važna i samo evaluacija članova tima. To je vrlo zahtjevno, jer za to članovi tima moraju biti osobno zreli i dovoljno samokritični. Samo evaluaciju je najprikladnije provoditi uz osobno promišljanje o iskustvu timskog rada u svim njegovim fazama. Pisanje dnevnčkih zapisa također je prikladna tehnika za spontano praćenje zbivanja u timu. Proces refleksije, koji se temelji na samo vrednovanju i vrednovanju članova tima, trebao bi u budućnosti zamijeniti formalno vrednovanje pedagoškog rada pojedinih timova. [3]

7. Problemi u timu:

Prepreke, sukobi i problemi javljaju se kao svakodnevica, pa i kod pedagoških radnika. Dopustite mi da nabrojim neke od njih: [3]- nepovoljni prostorni, kadrovski i vremenski uvjeti za timski rad, koji otežavaju timski rad; - nejasno postavljeni ciljevi tima, zbog čega nije jasna vizija rada i razvoja tima; - neizražena ili neusklađena međuljudska očekivanja i slab osjećaj pripadnosti timu; - nerealna percepcija vlastitog statusa i stručne osposobljenosti drugih ili sebe u timu; - neshvaćena neverbalna ili verbalna komunikacija između članova tima, te orijentacija komunikacije neprilagođena trenutnoj situaciji (npr. sadržaj, tečaj, osobno iskustvo, odnosi, emocije...); - razne

prepreke međuljudske prirode, npr. nepovjerenje između članova tima, osobna izolacija pojedinaca u timu, nedostatak empatije, percepcija strepnje, straha i osobne ugroženosti pojedinih članova tima itd. Kako članovi tima svladavaju prepreke i rješavaju probleme vrlo je važno za dobru timsku atmosferu. Ako, primjerice, u grupi postoji osoba koja ima izrazito jaku potrebu voditi i dominirati nad drugima, mogu se pojaviti problemi koji ugrožavaju rad unutar tima. Stoga je najbolje da se tim odmah u startu dogovori i postavi određena pravila i time donekle spriječi sukobe. Naravno, ne možemo potpuno izbjeći probleme, to bi naravno bilo i besmisleno, jer određeni sukobi u završnoj fazi također doprinose dobrim stvarima. Po meni je potrebno samo da budemo to što jesmo i naravno donekle se možemo prilagoditi i drugima, a drugi put će se oni prilagoditi nama i što je najvažnije otvorena komunikacija i priznavanje greška ako smo je napravili [4].

8. Komunikacija u timu:

Komunikacija je vrlo važna ljudska vještina. Poznajemo dvije vrste komunikacije verbalnu i neverbalnu i obje su vrlo važne u timskom radu. Komunikacija u timu može biti pozitivna ili negativna, može graditi ili uništavati odnose. Stoga je vrlo važno da članovi tima ostvaruju dobru međusobnu komunikaciju. Mislim da je to još važnije u pedagoškom konceptu Reggio Emilia, jer postoji puno više suradnje, što znači i više različitih osobnosti koje moraju paziti da njihovi odnosi budu dobri, a to je naravno najlakše učiniti dobrim komunikacijom.

9. Zaključak:

Uspješni timovi su oni čija postignuća nadilaze zbroj znanja, vještina i stručnosti pojedinih članova. U kvalitetnim timovima, osim verbalne i sadržajne komunikacije, brine se i o neverbalnoj, odnosno osobnoj međusobnoj komunikaciji. I u takvim timovima prevladava poštenje i objektivnost. [5].

Kao što sam već spomenuo, pedagoški rad u Reggio Emiliji trebao bi se temeljiti na timskom radu pedagoških i drugih stručnjaka. Budući da sam nisam sudionik ovog koncepta i nisam osobno imao prilike saznati o tome, to mogu zaključiti samo iz literature koju sam pročitao. Ako je sve napisano točno i ako se timski i drugi rad u Reggio Emilia zaista odvija na ovaj način, mislim da je ovo jako dobar pedagoški koncept koji bi imalo smisla uvesti i ovdje.

10. Popis Literature:

- [1.]Dolar Bahovec, E. in Bregar Golibič, K. (2004). **Šola in vrtec skozi ogledalo**. Priročnik za vrtce, šole in starše. Ljubljana: DZS.
- [2.]Polak, A. (1999). **Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela**. Priročnik za timsko delo v šoli. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Univerze v Ljubljani.
- [3.]Polak, A. (2007). **Timsko delo v vzgoji in izobraževanju**. Ljubljana. Modrijan.
- [4.]Polak, A. (2009). **Timsko delo z vidika pedagoškega pristopa Reggio Emilia**. V: Devjak, T. (ur.), Skubic. D.(ur.), Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 77-93.
- [5.]Vodopivec, R. (1999,2000). **Timsko delo**. Educa.